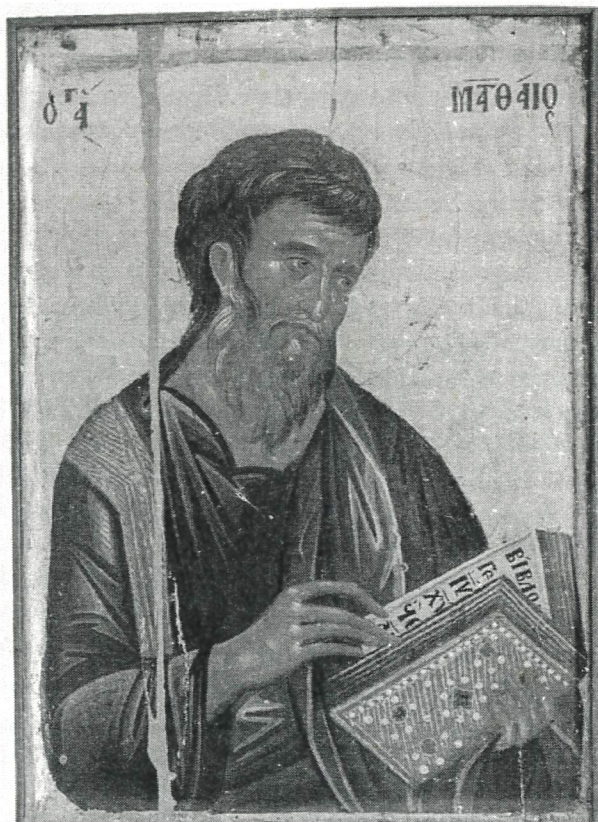
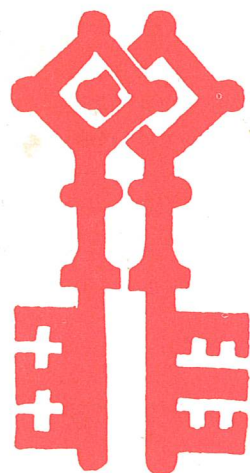
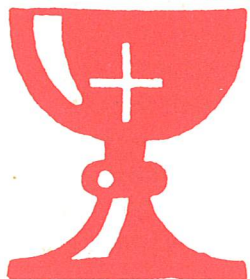
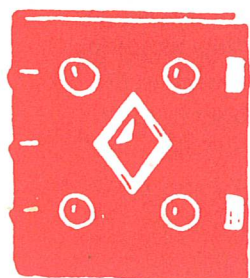

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

3/ oktober 2003

ISSN 0903-6113

SCT. MATTHÆUS

Klosteret Chelandari - 14. årh.

Tiden er ikke moden til det...

Mens disse linjer skrives er det blevet klart, at Ribe stift får en kvindelig biskop efter Niels Holm. Der var tre kandidater. Den ene mandlige kandidat fik ikke stemmer nok til bispevalgets anden runde, og ingen kandidat fik stemmer nok i første runde til at blive valgt direkte. Demokratiet har talt. Vi afventer nu resultatet af anden runde. Men slet ikke alle er glade.

For dem drejer valget sig herefter ikke om den egnede. Det drejer sig ikke om, hvem der er skikket til med skriftens egne ord at være episkopos – tilsynsmand (1 Tim 3,2), – men det drejer sig om, hvem af de to tilbageblevne, der vil vise sig at være den mindst ringe, når den folkekirkelige virkelighed er så langt fra det nytestamentlige udgangspunkt, som tilfældet er.

I valgkampen op til afstemningen er der blevet stillet mange spørgsmål, og der er afgivet mange svar, så det kunne blive tydeligt for de stemmeberettigede, hvor kandidaterne befandt sig menneskeligt, folkeligt, kirkeligt, kristeligt, teologisk. Selvfølgelig.

Et af de spørgsmål, der blev rejst, drejede sig om kandidaternes tanker om en kirkelig og gudstjenestelig ligestilling af ægteskab og registreret partnerskab. Som svar herpå har jeg ladet mig fortælle, at der lød et klart „nej“, og et: „Det er tiden endnu ikke moden til“ og en lige så klar tilkendegivelse af, at der ikke var nogen interessekonflikter her, altså et „ja“, og hvis min kilde hørte ret, så kunne dette ja også tolkes som et „jo før, jo bedre“.

Det klare „nej“ i overensstemmelse med Skriften har demokratiet behandlet fraseret i første runde, ikke kun på dette spørgsmål, det skal indrømmes, men også på det.

Tilbage står to kandidater med samlivsetiske synspunkter, der ikke klart afviser, hvad Skriften afviser – og demonstrerer, at hensynet til tidsånden, det salonfæhige, det demokratiske tilsyneladende vejer noget tungere end Herrens eget ord om at gøre alle folkeslag til „mine disciple“ og „lærer dem at holde alt det som jeg har befaleet“. Når Herrens apostle, eksempelvis Paulus, først bliver „det er jo bare Paulus“, så er der ikke langt til, at Jesus også bliver „bare Jesus“.

En blank stemme er også en stemme.

Steen Sunesen

Sendt med Kanaans sprog

Kirken er sendt med evangeliet om frelsen i Kristus Jesus – men på hvilket tungemål skal dette budskab udbredes i dag?

AF ROALD FLEMESTAD

I maj 2002 afholdt vor norske søsterbevægelse Kirkelig Fornyelse og Samråd på Kirkens Grunn (SKG) arbejdsdage. Flemestad holdt her et foredrag, der blev udgivet i Arken-serien. Denne serie kan anbefales på det varmeste. Den kan bestilles hos Helge Unneland (unnel@online.no). Her bringes foredraget i en lidt udvidet og forandret form.

Hvordan skal vi vidne om troen i vor tids postmoderne kultur? Det store sammenbrud som traditionel kristendom gennemlever i den vestlige verden fremtvinger spørgsmålet. Samme problemstilling kan selvfølgelig også rejses som en mere personlig udfordring til dem af os, der er blevet forældre. Hvordan skal vi midt i denne kulturkrise videreføre den kristne tro til vore børn og børnebørn?

Det umiddelbare svar er for så vidt enkelt nok: Vi skal forkynde evangeliet om frelsen i Kristus.

Den multikulturelle samtid

For forkynderen rejser der sig straks nye spørgsmål: Hvad er det egentlig, vi skal formidle i forkyndelsen? På hvis vegne taler vi? Hvem er tilhørerne? Forkyndelsen som kommunikationsform fordrer således en besindelse på hvad, hvem og hvordan. Når vi rejser disse spørgsmål besinder vi os på en udfordring der har fulgt kirkens forkyndelse til alle tider. Også vi i vor særegne kulturelle situation må tage os tid til at gennemtænke svaret.

Selve den omstændighed at spørgsmålene har været rejst før, lader os samtidig forstå at vi før, vi giver vort eget svar, bør kaste et blik på fortidens løsninger. Vi er ikke kun forpligtet til at kommunikere med vor samtid, men vi må også føre dialogen med den åndelige arv, vi er blevet givet som kristne. Sådan har vi flere samtalepartnere at tage hensyn til: Vi må ikke kun lytte til røsterne fra kirkehistorien og vor samtidskultur, men vi må også be-

sinde os på, hvem vi selv er i denne fortolkningsproces.

Det sidste moment er også vigtigt. Det faktum, at vi ikke kun er Guds børn, men også børn af vores samtid betyder, at vi hele tiden går ind og ud af forskellige „åndelige verdener“. Alt for ofte forstrækker vi os i springet fra menighedsliv til arbejdsliv eller de kulturformer vi møder i vennekredsen, familien eller medierne.

Troens sprog

Det er i lys af dette kultursammenstød kirkens sprogproblem melder sig: Skal vi i prædiken og forkyndelse tale Biblens sprog eller samtidens? Det er ikke umiddelbart givet, at de ord vi selvfølgelig bruger i én sammenhæng også kan give udtryk for de værdier og normer, der hører til i en anden. Oftest løses dette dilemma ved at negligere problemstillingen som for teoretisk. I praksis undgår vi dog ikke at tage saglig stilling, fordi de ord og forestillinger vi bruger, udtrykker vor tankeverden – vor virkelighedsforståelse.

Det kristne evangelium udtrykkes gennem en helt særegen forestillingsverden, gennem et troens sprog i ord og udtryk, symboler og handlingsmønstre. Hvis vi i forsø-

get på at få samtiden i tale, opgiver vor egenart, har vi intet at forkynde.

Traditionstab

Dernæst vil en kirke som alene låner sine kulturytringer fra samtidens talemåder få problemer med at samtale med sin egen overlevering. Det desto mere som vor vestlige kultur langt på vej har tabt kontakten med sin egen fortids religiøs-humanistiske arv.

Oplysningstidens vision om at forandre mennesket ved hjælp af fornuften udsprang i sin tid af kampen mod en religiøs tankeverden. Troen på Gud og sjælen, ønsket om en metafysisk bestemmelse af menneskets værdighed, er af modernismen principielt afvist som en hæmsko for menneskets fornuftige selvudfoldelse i arbejdet med at bygge et nyt samfund op.

I næste omgang forkaster postmodernismen ikke kun troen på muligheden af den fornuftige erkendelse som udtryk for naiv fremtidsoptimisme, men i samme håndevending afviser man også drømmen om, at samfundet kan bygges på overindividuelle fællesværdier. Den eneste form for målrettet handling er ikke fornuftens velovervejede, men den spontane selvudfoldelse. Som ramme om livsudfoldelsen

afskærer denne livsførelse ikke kun båndene til fortiden, med skaber umiddelbart krav om stadig nye kulturudtryk.

Hvis kirken – presset af samtidskulturen – udsættes for samme traditionstab, ville vi sætte vor egen eksistens på spil. En „her-og-nu“ kirke uden kontakt med sin egen fortid, vil snart blive en kirke uden fremtid.

Troens livsrum

Vor tids åndskamp – for at bruge et forslidt, men ikke desto mindre vigtigt ord i den kristne selvforståelse – fordrer således en besindelse på kirkens egenart. Besindelsen er nødvendig. Det er den ikke kun for at de kristne skal blive deres åndelige identitet bevidst, men skal vi kunne tale meningsfyldt ind i samtidens på en gang flerkulturelle og individorienterede samfund, må vi vide hvem vi selv er som kristne. Uden egen identitet kan vi heller ikke give identitet til andre.

Med andre ord: For at mennesker i vor tids åndelige kaos skal kunne komme til tro, må de lære at tale troens sprog. Det sker ved, at de føres ind i et socialt rum, hvor der tales og handles ud fra troens egen begrebs- og forestillingsverden. Dette sociale rum er den gudstjene-

stefejrende menighed, hvor troen kommer til udtryk i ord, symboler og tegnhandlinger.

Er det da muligt helt at afvise kravet om tilpasning til samtidskulturen? Svaret fordrer, at man holder tungen lige i munden. Vi vil tage gudstjenestefejringens sociale rum som eksempel.

Gudstjenesten – ellipse med to brændpunkter

Som menneskets tjeneste for Gud er gudstjenesten pr. definition et møde mellem to „aktører“ – Gud og menneske. Gud åbenbarer af sin hemmelighed for mennesket, som derved kan overgive sit liv til sin Skaber. Idet det gudstjenestelige handlingsforløb henvender sig til både Gud og gudstjenestedeltageren, sigter gudstjenesten på en gang at fungere som en teocentrisk og antropocentrisk kommunikationsproces. Gudstjenesten er således at ligne med en ellipse med to brændpunkter; idet vi tilbeder, bliver vi også opbygget og lærer Guds vilje at kende med vore liv.

Set fra menneskets ståsted er problemet selvfølgelig at komme til rette med, at Gud ikke fremstår som umiddelbart fysisk nærværende i kommunikationen. Midt i bønner og lovprisningen vil gudstjeneste-

deltagerne fra tid til anden spørge sig selv, om det de tager del i, virker meningsfuldt. Hvis gudstjenesten kun opleves som et råb ud i intet-heden, holder man op med at gå i kirke. På den anden side fordrer gudstjenestedeltagelsen, at den bedende er sig bevidst, at det ikke er ham eller hende, der er i centrum – men Gud. Gudstjenesten bliver en parodisk „selvoptagethed“, hvis det antropocentriske overskygger det teocentriske. Tilbedelsen af den levende Gud er det definerende omdrejningspunkt i alt kristent åndeligt liv.

Den nødvendige balance

Den dobbelte fokusering tilsiger, at det gudstjenestelige hændelsesforløb må udformes på en sådan måde, at den rette balance mellem det teocentriske og antropocentriske sikres. Gudstjenesten er – som ordet siger – først og fremmest en tjeneste for Gud. Mennesket er i centrum i de dele af gudstjenesten, hvor der lægges vægt på forkyndelse og undervisning, mens Gud selvfølgelig er adressat for vor bøn og lovsang. Hvis vi ikke er os denne grundlæggende forskel bevidst, kommer det pædagogiske til at dominere på bekostning af tilbedelsen. Lovsangen

omformes til en hymnisk præsentation af egne oplevelser.

Hvis gudstjenesten i praksis kun fungerer som en ydre ramme om den enkeltes selvudfoldelse, forrykkes fællesskabet mellem gudstjenestedeltagerne også. Det handlende

En „her-og-nu“ kirke uden kontakt med sin egen fortid, vil snart blive en kirke uden fremtid.

subjekt i tilbedelsen er da ikke længere fællesskabet som sådan, men den enkelte. I stedet for at gå Gud i møde som menighedsfællesskab, kommer gudstjenesten til at fungere som et samlingssted, hvor man sammen, men alligevel hver for sig, kan finde og give udtryk for egne følelser og behov.

Det betyder ikke, at gudstjenesten ikke skal give rum for den enkeltes åndelige behov, men gudstjenesten skal alligevel fungere som noget mere end en ramme omkring det enkeltes religiøse selvudfoldelse. Som pædagogisk proces retter forkyndelsen sig mod menighedsfællesskabet før det sigter mod den enkelte. Liturgien udtrykker og tager sigte på at fremme menighedsfællesskabets opbyggelse som et helligt tempel i Herren (Ef 2,19ff; Ef 3,17ff).

Liturgi - fællesskabets tilbedelse

Hvis gudstjenesten skal udfolde sig på de rette præmisser kristeligt set, så må disse prioriteringer give sig udslag i valget af kommunikationsformer. Formsproget og kropssproget må udtrykke, at Gud og ikke mennesket står i centrum for det som sker. Dernæst må valget af liturgiske former udtrykke at tjenesten for Gud udøves til menighedsfællesskabets opbyggelse. Den enkelte troende må således finde sin plads i menighedens fælles handling og lade sin private fromhed gå op i denne. *Kort sagt: Jeg må lære at udtrykke min fromhed indenfor de rammer som den fælles liturgi trækker op for tilbedelsen i menigheden.*

Kriterier for valg af formsprog

Kravet om indordning i en tilbedelse udfoldet af et kollektivt „vi“, kolliderer straks med den tanke, at „jeg“ må tilbede på en måde, der opleves rigtig „for mig“.

En sådan subjektivismus får umiddelbare konsekvenser for valget af liturgisk formsprog. Funktionelle kriterier bliver afgørende. Det der ikke straks engagerer, eller simpelt hen virker kedeligt eller underligt, vrages til fordel for det stemningsfulde.

Fokuseringen på individets følelsesmæssige behovstilfredsstillelse fører med indre dynamik til forkastelse af „det vanskelige“. Kravet til umiddelbar tilgængelighed leder til afvisning af former som kræver indlevelse og modning, eller forkyndelse som kræver tankemæssig bearbejdelse.

Kanaans sprog

Dette fører os til problemet vedrørende „Kanaans sprog“. Udtrykket er hentet fra profeten Esajas, der skriver (19,18ff):

På den dag skal der være fem byer i Egypten, som taler Kana'ans sprog, og som aflægger ed til Hærskarers Herre... På den dag skal der stå et alter for Herren midt i Egypten og en stenstøtte for Herren ved landets grænse. De skal være tegn og vidne for Hærskarers Herre i Egypten. Når de skriger til Herren om hjælp mod undertrykkerne, skal han sende dem en befrier; han skal kæmpe, og han skal redde dem. Da skal Herren give sig til kende for egypterne, og de skal lære Herren at kende på den dag."

Egenarten fastholdes til fordel for de andre

Budskabet fra profeten holder tre forhold frem for os til særlig eftertanke: Det er bemærkelsesværdigt,

at 1) pagtsfolket viser sin troskab til Herren ved at fastholde sit oprindelige sprog (sine oprindelige talemåder) også i udlændigheden, og 2) at de viderefører deres gudsyndelse ved at bygge egne altre for Herren på fremmed jord, men 3) denne religiøse afgrænsning sker også til bedste for deres undertrykkere, fordi ægypterne skal lære Herren at kende, netop gennem pagtsfolkets trofasthed mod deres egne religiøse traditioner.

Dette er efter min forståelse også svaret på de kristnes kommunikationsproblem. Også den nye pagts gudsfolk (de kristne) lever som fremmede i udlændighed. Kulturelt set taler vi ved vore altre et Kanaans sprog. Håndhævdelsen af vor liturgiske egenart sker imidlertid til bedste for andre, som derved lærer at kende Gud.

Afgrænsningen fra omverdenen er altså intet ønske om isolation, men følger paradoksalt nok af kirkens forpligtelse til at „gå ud i alverden og gøre alle folkeslag til Jesu disciple.” Kirken tjener verden ved at tale et andet sprog, ved at være anderledes end den givne kultur. Kirken missionerer overfor verden simpelthen ved at være der med sin tro og sine ordninger.

Gudsfrygtens hemmelighed

Det er sådan et perspektiv vi må lægge til grund, når apostlen Paulus formaner sin åndelige søn Timotheus om gudsfrygtens store hemmelighed: „*du skal vide, hvordan man skal færdes i Guds hus – det er den levende Guds kirke, sandhedens søjle og grundvold. Alle må bekende¹ at gudsfrygtens hemmelighed er stor: Han blev åbenbaret i kødet, retfærdiggjort i Ånden, set af englende, prædikeret blandt folkene, troet i verden, taget op i herligheden.*” (1 Tim 3,15ff).

Gudsfrygtens hemmelighed er altså at Kristi herlighed åbenbares i kirkens gudstjeneste. Kirken er sandhedens søjle, sandhedens støtte og grundvold, fordi kirken ved sit liv i verden bringer Guds frelsesplan, som fra evighed af lå skjult hos Gud, frem i lyset (jf. Ef. 3,8ff).

Hvordan man skal færdes i Guds hus for at kunne tilegne sig den hemmelighed, der åbenbares i kirkens gudstjeneste, kan heller ikke en Timotheus lære af sig selv. I Pauli breve ser vi, hvordan menighed efter menighed undervises i Kristi hemmelighed:

¹ Ordet, der her er oversat med „beken- de”, oversættes en smule anderledes i den danske bibel med „uimodsigelig”. Meningen er den samme. Red.

❖ „Ham, som formår at styrke jer med mit evangelium og Jesu Kristi budskab, med åbenbaringen af den hemmelighed, der har været hyllt i tavshed i evige tider, men som nu er bragt for dagen og gennem profetiske skrifter på den evige Guds befaling gjort kendt for alle folkeslag for at føre dem til troslydighed — ham, den eneste, vise Gud være ære ved Jesus Kristus til evig tid! Amen” (Rom 16,25ff).

❖ „Hvad vi taler om, er Guds hemmelige visdom, som var skjult, men som Gud allerede før tidernes begyndelse havde bestemt skulle føre os til herlighed. Den visdom har ingen af denne verdens herskere kendt, for havde de kendt den, ville de ikke have korsfæstet herlighedens Herre. Men som der står skrevet: Hvad intet øje har set og intet øre hørt, og hvad der ikke er opstået i noget menneskes hjerte, det, som Gud har beredt for dem, der elsker ham, det har Gud åbenbaret for os ved Ånden” (1 Kor 2,7ff).

❖ „Når I læser det, kan I se, at jeg har fået indsigt i Kristushemmeligheden. I tidligere slægtled blev den ikke gjort kendt for menneskenes børn, sådan som den nu er blevet åbenbaret for hans hellige apostle og profeter ved Ånden: At hedningerne er medarvinger og medindlemmede i legemet og har medandel i forjættelsen i Kristus Jesus i kraft af det evangelium, som jeg blev tjener for ved Guds nådegave, der blev skænket mig ved hans kraft og styrke” (Ef 3,4ff).

❖ „Under stadig bøn og anrørelse skal I altid bede i Ånden og holde jer vågne til det

og altid være udholdende i forbøn for alle de hellige — også for mig, om at jeg, når jeg åbner min mund, må få ord til frimodigt at gøre evangeliets hemmelighed kendt, det som jeg i lænker er sendebud for” (Ef 6,18ff).

❖ „Nu glæder jeg mig over det, jeg må lide for jer; og hvad der mangler af Kristi trængsler, udfylder jeg med min egen krop for hans legeme, som er kirken. Den er jeg blevet tjener for i kraft af det hverv, Gud har givet mig med henblik på jer: fuldt ud at forkynde Guds ord, den hemmelighed, som har været skjult for alle tider og slægter, men som nu er blevet åbenbaret for hans hellige; for dem ville Gud kundgøre, hvor rig på herlighed for hedningerne denne hemmelighed er: Kristus i jer, herlighedens håb. Ham forkynnder vi, og vi formaner enhver og belærer enhver med al visdom for at føre ethvert menneske frem som fuldkomment i Kristus. Det er det, jeg slider og strider for med hans kraft, der virker mægtigt i mig” (Kol 1,24ff).

Gudstjenestefejringens mønster

Muligvis er det apostlen skriver til de hedningekristne i Korinth et andet eksempel på en sådan indføring i liturgien. Apostlen omtaler sig selv som en forvalter af „Guds hemmeligheder” og beder dem have ham som forbillede: „*Efterlign mig, ligesom jeg efterligner Kristus! Den ros skal I have, at I husker på mig i alle forhold og holder fast ved de overleverin-*

ger, jeg har givet jer... Men når jeg giver jer følgende formaning, har jeg ingen ros til jer. Jeres sammenkomster er nemlig ikke til gavn, men til skade." (1 Kor 11,1f.17; jf. 4,1.15ff).

Efter at have givet eksempel på vrang nadverfejring, fortsætter Paulus: „Nej, for dette får I ingen ros. For jeg har modtaget fra Herren og også overleveret til jer" (11,22f). Dernæst giver Paulus instruktioner om

Kort sagt: Jeg må lære at udtrykke min fromhed indenfor de rammer som den fælles liturgi trækker op for tilbedelsen i menigheden.

indstiftelsesordene og konkluderer: „For hver gang I spiser dette brød og drikker bægeret, forkynnder I Herrens død, indtil han kommer." (11,26).

Det gamle lever videre i det nye

Når apostlen Paulus så strengt pålægger korinthermenigheden at holde fast ved overleveringen (1 Kor 4,17; 11,1.14.36), understreger han i samme åndedrag at han har „overleveret", hvad han også selv har „taget imod" (15,1ff). At Paulus påberåber sig urkirkens liturgiske overlevering, er sikkert ikke overraskende.

Derimod er det påfaldende, at hedningernes apostel overfor ko-

rintherne begrunder den rette liturgiske praksis ved at opfordre: „Tænk på Israels folk" (1 Kor 10,18). Hændelsesforløbet i Det gamle Testamente skete som „advarende eksempler for os", forklarer han den hedningekristne menighed, „og er skrevet for at vejlede os, til hvem tidernes ende er nået." (1 Kor 10,6.11; jf. Gal 3,13ff).

Sammenhængen mellem den gamle og den nye pagt fremkommer ikke bare ved at evangelieforkyndelsen henter sine ord og eksempler fra Det gamle Testaments forestillingsverden. Urkirken forstod sin gudstjenestefejring i lys af den gammeltestamentlige kultus. Formålet med den kristne tilbedelse er fortsat at herliggøre Gud på Sion. Også kirkens tilbedelse skal fremmane billedet af det himmelske Jerusalem og Guds trone (Åb 4,2ff; Heb 12,22).

Tilbedelse i ånd og sandhed

Egenarten i den kristne kultus udtrykkes altså ikke i nye forestillinger i formal forstand. Den kristne tilbedelse i ånd og sandhed bygger på den erkendelse, at frelsen kommer fra jøderne (Joh 4,22f). Ligesom præsterne og levitterne i den gamle pagt frembærer også den nye pagts liturger offergaver, men i stedet for

blodige dyreoffer frembæres „rene offergaver", sådan som profeten Malakias forudsagde (Mal 1,11 jf. Didache 14,3; Irenæus Adv. haer. IV 17,4). Til forskel fra tempeltjenesten i Jerusalem er offeret nu et åndeligt offer frembåret ved Jesus Kristus (1 Pet 2,5; Heb 13,13). For at ihukomme det offer som Jesus selv indstiftede i den nat han blev forrådt, frembæres brød og vin efter præstekongen Melkisedeks eksempel (1 Mos 14,18; Sal 110,4; Heb 7,15).

Det ville da være en alvorlig misforståelse – alligevel ikke uden kirkehistorisk fortilfælde – hvis man tror, at det nye i den kristne tro indebærer en afvisning af åbenbaringen i Det gamle Testamente. Den kristne tilbedelse fremstår ikke som begyndelsen på noget nyt, men som afslutningen af en bestemt jødisk epoke i pagtfolkets liv. Det nye er givet som opfyldelsen af løfterne og derved en større erkendelse af Guds vilje (jf. 1 Clem 40,1ff; Irenæus Adv. haer IV 26,1).

Sangen for Lammet

Når kirken derfor synger „en ny sang" (Åb 5,9), er denne „sangen for Lammet" den samme „lovsang som Guds tjener Moses sang" (Åb 15,3; 2 Mos 15,1), og som Esajas profeterede om (42,10). Sådan opfyldes den

gamle pagt i den nye kultus. Ved sine andre lovpriser den kristne kirke fortsat „det Guds Lam, der bærer verdens synder" (Joh 1,29).

At menigheden for alteret stadig synger sangen på denne måde, er en konsekvens af at budskabet om Kristus kommer til os formidlet gennem kirkens åndelige arv – Skrift og tradition, Bibel og bekendelse – eller altså „Kanaans sprog" om man vil. Gud taler ikke direkte ind i hjertet til os med et englesprog.

Vor åndelige arv

Følgelig står det os ikke frit at vælge vort eget åndelige sprog. For at gribe troens verden må vi lære at blive fortrolige med Biblens forestillingsverden, sådan som budskabet formidles i den apostoliske forkyndelse. På samme måde må vi i kirkens gudstjeneste lære at forstå og bede med på det særegne sprog som tales ved alteret.

Sandt nok har de kristne som pilgrimme på vandring gennem tiden talt og vil tale mange forskellige tungemål. Ikke desto mindre har den kristne kirke til gudstjenestelig brug forbeholdt sig talemåder og handlingsudtryk, der er knyttet til kirkens helt egen forestillingsverden. Evangeliet kommer til os for-

midlet gennem en givet religiøs kulturtradition. Biblen er ikke kun beretningen om pagtsfolkets historie. Kirkens liturgiske familier afspejler et jødisk bønnemønster, historisk formidlet gennem de tre sprog, der var skrevet på Kristi kors – hebraisk, græsk og latin (Joh 19,20).

Når norske [danske] kristne derfor beder „på norsk” [„på dansk”], afspejler ordene som bruges ved alteret en åndelig arv som gennem en lang historisk formidling har gjort os fortrolige med troens forestillingsverden. At denne historiske overlevering alligevel ikke lader sig opsuge af den nationale kultur, bliver klart når også norske [danske] kristne med største selvfølgelighed påkalder Gud med „Kyrie eleison” eller udbryder „Halleluja” og „Amen”.

Den bekendende tilslutning

Når også vi fortsat beder „Kanaans sprog” ved alteret, er dette i og for sig ikke et ønske om at være anderledes end en sekulariseret samtidskultur. Den egentlige grund og årsag er af saglig art, givet i og med handlingens egenart.

De, der samles til gudstjeneste, kommer jo sammen som Guds menighed for at bekende, hvad apostlen Paulus kalder guds frygtens sto-

re mysterium, guds frygtens hemmelighed. For at kunne fremføre bekendelsen må der undervises i den apostoliske overlevering, så man kan stemme i og med på den rette måde. Til trods for poetiske og historiske variationer, er bekendelsen i bund og grund en givet størrelse. Den ligger fast.

Det græske verbum for at bekende og lovprise (ὁμολογέω) betyder oprindeligt „at sige det samme som” og det vil sige „give sin tilslutning til”. Igen: Bekendelsen er ikke en højtidelig formulering af vore egne religiøse indsigter, men afspejler, at vi bekender „den tro, som én gang for alle er overdraget de hellige” (Jud 3). Ved vor gentagende tilslutning til kirkens apostoliske tro bliver vi en del af alle troendes og bekendendes „vi” gennem tiderne.

Når bekendelsen til Kristi frelsesgerning lyder i kirkens gudstjeneste, er selve fremføringen et frelseshistorisk vidnesbyrd, sådan som Paulus understreger det for Efesermenigheden. Gennem den apostoliske forkyndelse gøres Kristus-hemmeligheden „kendt for menneskenes børn”. Gennem kirken oplyses „alle om, hvad frelsesplanen er med den hemmelighed, som fra evighed aflå skjult i Gud, så at Guds visdom i al sin mangfoldighed kan blive gjort kendt for

myndigheder og magter i himmelrummet” (Ef 3,5.9f). På samme måde skriver Paulus til Kolossenserne, at: „den hemmelighed, som har været skjult for alle tider og slægter, nu er blevet åbenbaret for hans hellige.” Hvad denne hemmelighed betyder for folkeslagenes frelse, forklarer apostlen med udbruddet: „Kristus i jer, herlighedens håb” (Kol 1,26f).

Gudstjenesten som en lovsangsproces gennem tiden

Bekendes den apostoliske tro på Kristus ved gudstjenesten i en menighed på et givet sted, så betyder det at evangeliet er nået derhen (Rom 16,25ff; Ef 6,19; Kol 4,3). Ved at bekende guds frygtens store hemmelighed: „Han blev åbenbaret i kødet, retfærdiggjort i Ånden, set af englene, prædikaet blandt folkene, troet i verden, taget op i herligheden” (1 Tim 3,16), „drages” menigheden ind i det nye liv, som Kristus har åbenbaret ved sin opstandelse.

Det betyder, at den gudstjeneste vi fejrer på vort sted, er en del af frelseshistorien. Den er et punkt i en lovsangsproces, der begyndte ved nadverindstiftelsen i ovensalen og først fuldendtes i Guds rige (Matt 26,29f). Når menigheden samles til gudstjeneste på opstandelsesdagen,

foregribes genkomsten på den yderste dag (1 Kor 11,17f.26).

I dette eskatologiske perspektiv er menigheden frigjort fra tidens begrænsninger, sådan som Hebræerbrevets forfatter forklarer: „I er kommet til Zions bjerg, til den levende Guds by, det himmelske Jerusalem, til tusinder af engle, en festforsamling og en menighed af førstefødte, som er indskrevet i himlene” (Hebr 12,22ff). På sin vandring gennem tiden kan Guds stridende menighed allerede her på jorden forene sin røst med den sejrende menigheds tilbedelse foran den himmelske trone (Åb 4,2ff).

Liturgien – et socialt ikon

Hvad er det, der egentlig sker i gudstjenesten? Ved at gå ind i den gudstjenestelige tilbedelse som en frelseshistorisk lovsangsproces og tilegne os det rituelle formsprog, kan vi „komme på talefod med” Gud – tale og samtale med Gud, vor Fader, sådan som Jesus af Nazareth har lært os.

I ord og handling lærte han sine disciple, ikke kun at bede, men også hvad der skal gøres til hans ihukommelse (Luk 11,1ff; 22,19ff). Hvad der siges og gøres i den kristne gudstjeneste, taler til os om de åndelige realiteter, Herren har efter-

ladt som Ord og sakramente. Bønnen, forkyndelsen, bekendelsen og lovsangen er sakramentale tegn på den nye virkelighed i Kristi opstandelse.

Vi kan således karakterisere gudstjenesten som et socialt ikon. Et ikon er et billede, der skal åbne vore øjne for en anderledes virkelighed. Det ikonet gennem form og farve vil bevidne om Guds nærvær i verden, vil liturgien udtrykke gennem et socialt formsprog mellem gudstjenestedeltagerne.

Gennem bøn, sang, læsning, knæfald, lys og røgelse vil gudstjenesteforløbet ikke kun hjælpe den enkelte til at regulere sine følelser og forsamlingen til fælles optræden og handling. Liturgiens sociale og fysiske tegnhandlinger vil gøre det guddommelige nærværende, sådan at vi ved at tage del i handlingen kan nære vort åndelige liv. Gud stråler frem, åbenbarer sin herlighed i liturgien, ikke uformidlet som i himmelen, men gennem jordiske billeder af himmelske ting jf. Hebr 9,23f. Gennem ord og sakramenter formidles nåden, livet med Gud, men også de troendes bringer sig selv som et levende og helligt offer, der er Gud til behag (Rom 12,1ff; 1 Kor 10,16f).

Ceremonierne betegner åndelige realiteter

Gudstjenesten forstået som Guds egen indbydelse til de troende om at gå ind i et fællesskab, der samtidig er historisk og himmelsk, bestemmer kirkens kommunikation af sit budskab. Hvad enten det udtrykkes i ord eller i handling eller som form, farve eller tone, må kriteriet for, hvad der skal siges og gøres i gudstjenesten, afklares på grundlag af, hvad det vil sige at være kirke i verden, samlet i forventning om Herrens genkomst i herlighed.

Fordi ceremonierne udtrykker guds frygtens hemmelighed og derved betegner givne åndelige realiteter, vil ændringer af gudstjenestens former uvægerligt medføre konsekvenser også af indholdsmæssig art. Den overleverede form for gudstjeneste kan nok virke fremmedartet, men „gammeldags“ former og udtryk skaber på den anden side en distancegivende frihed i forhold til samtidens stadig skiftende kulturudtryk.

Form, indhold, mening og udtryk

Vi kan ikke uden videre ændre vore liturgier bare fordi vi oplever en ny religiøs skik appellere mere til os og vor tid.

I stedet må vi kritisk spørge: „Formidler disse nye gudstjenesteformer – bønner, forkyndelse, gestik, musik og øvrig fremfærd – meningsindholdet i den kristne tilbedelse?“ Et sådant krav er nødvendigt, fordi gudstjenesten netop giver udtryk for tros- og meningsfællesskabets symbol- og tankeverden. Som fælles handling i form af symbolsk adfærd mellem de troende artikulerer riterne gudstjenestefællesskabets værdigrundlag.

Dette udsagn står i skarp kontrast til luthersk forståelse af gudstjenesteformerne som et adiaforon (mellemløst). Kun det der siges fra prædikestolen, forstås i traditionel luthendom som nødvendig for evangeliets sociale formidling. Ritualer er kun en „mellemløst“ i budskabets tjeneste. Dette principielle skille mellem form og indhold, mening og udtryk, reducerer den ceremonielle side af gudstjenesten til en slags „indpakningspapir“ om evangelieforkyndelsen.

Selv om reformationen i praksis bibeholdt store dele af den ceremonielle gudstjeneste, legitimerede adiaforon-tanken alligevel på længere sigt bruddet med den liturgiske overlevering. Der blev længe kompenseret for reduktionen af gudstjenestens ceremonielle side

ved den musikalske og maleriske udsmykning som ledsagede prædiken.

Banalisering af formsproget

Adiaforon-tankens radikale konsekvenser for luthersk gudstjenesteliv blev først tydelige, da den pietistiske vækkelse efter oplysningstiden antog den nye borgerlige samfundsform som ramme. Missionshusenes mødevirksomhed skabte et nyt ritual, der afspejlede de private samværsformer i den borgerlige kultur.

Selve det faktum at århundredegamle ceremonier blev forkastet til fordel for datidens sociale og æstetiske formsprog indvarsler en religiøs revolution. Forståelsen af, at det står en frit for at vælge det gudstjenestelige formsprog som man synes bedst om, udtrykker tidens puls og sociale idealer, har skridt for skridt ført til accept af den tanke, at det vi synes virker pænt eller stemningsfyldt, derfor også er liturgisk rigtig.

Som følge af romantiske og sentimentale strømninger i tiden er kristen mødevirksomhed gået fra en alvorstung begyndelse til en let mødeform, som undertiden synes at ligne religiøs underholdning. Sådan synes den pietistiske revolution at ende sine dage med at fortære sine

egne børn. I det øjeblik samtidens religiøse smag og behag fragmenteres af stadig nye udtryk, går den fælles vækkelseskultur i opløsning – stykke for stykke.

Konklusionen på denne historiske udvikling – den afgørende indsigt – er, at et gudstjenesteligt formsprog, der ukritisk låner af samtidens, også udleverer sig til samtidens tænkemåder. De „dyder“ samtidskulturer fremmer, er selvudfoldelse og umiddelbarhed som udtryk for individets opbrud fra den givne orden. I en sådan kulturtradition er det vanskeligt at se, hvordan de troende skal finde symboler, der kan slå bro mellem de forskellige private erfaringer. I stedet for liturgisk samling sætter troende hinanden stævne som tilfældige skibe, der mødes i natten.

Som du beder, tror du

Den liturgiske fromhed indbyder derimod til indlevelse i og disciplineret tilegnelse af kirkens liturgiske overlevering.

Spørgsmålet bliver da: Hvordan skal jeg tilegne mig læren og kende riternes mening og betydning? Svaret er: Du lærer ved deltagelse i liturgien og ved at tage del i den kirkelige undervisning. Al teologi – ikke kun prædiken – handler til

syvende og sidst om at hjælpe den enkelte til at forstå, hvad der udfoldes i kirkens bøn og lovsang. Liturgien som udtryk for kirkens levende tro, udtrykte Oldkirken med slagordet: „Lex orandi, lex credendi“ – (bønnens lov er troens lov) dvs. „som du beder, tror du.“

Kætteriet har derimod til alle tider gået den modsatte vej. Det græske ord for vranglære (hæresi) – er afledet af verbet „hareomai“ – ”Jeg vælger mig”. De første kristne forstod altså vranglæren som „det selvvalgte”. Derimod tog – og tager – kristen undervisning sigte på at skabe troslydighed mod den læreform, der er blevet overleveret, som Paulus forklarer det jf. Rom 6,17. Paulus har ligefrem „fået nåde og apostelkald til at føre mennesker i alle folkeslag til troslydighed” (Rom 1,5).

Kirkens mission

I missionsbefalingen giver den Opstandne apostlene ikke kun opgaven med at forkynde evangeliet for alle folkeslag indtil verdens ende. Han instruerer dem også i, hvordan opgaven skal udføres. De, der vinderes for evangeliet, skal først døbes – dvs. genfødes fra den gamle verden og sættes ind i Guds nye hellige folk. Livet i hellighed skal manife-

steres i den nye lydighed, idet de lærer at holde alt det som Herren har befalet.

Kirken missionerer altså overfor omverdenen ved at afgrænse sig som et særegent tros- og meningsfællesskab. Fra sted til sted udfordrer lokalmenigheden omverdenen ved at være der med sin tro og sine ordninger. Den ikke-troende tager imod budskabet ved at slutte sig til menigheden som tros- og gudstjenestefællesskab. Denne „statiske” – om man vil – forståelse af mission afspejler den nytestamentlige forståelse af Jesu udsendelse af apostlene som en „indsamling” (Joh 4,35; Matt 3,12; 13,30), hvor de, der vinderes for budskabet, „bliver føjet til menigheden” (ApG 2,41.47).

Forkyndelsens formål

Den indledende problemstilling var at efterlyse forkyndelsens vilkår i en tid uden enhedskultur. Vi rejste problemet om hvordan kirken på en sagsvarende måde kan kommunikere med samtiden, som et spørgsmål om forkyndelsens hvem, hvad og hvordan. I den foregående drøftelse har vi forsøgt at give et liturgisk svar på, hvad vi kunne kalde forkyndelsens virksomhedsidé. Med henvisning til formuleringer hos Paulus er det gjort gældende, at

som al kristen kommunikation tager også forkyndelsen sigte på at hjælpe mennesker til at bekende guds frygtens store hemmelighed. For at dette kan ske på ret måde, må man imidlertid vide, hvordan man skal færdes i Guds hus, der er den levende Guds menighed, sandhedens søjle og grundvold.

Formålet med kirkens mission og undervisning er derfor af liturgisk art. Folkeslagene skal lære at kende Guds „*viljes hemmelighed ud fra den gode beslutning, han selv forud havde fattet om frelsesplanen for tidernes fylde: at sammenfatte alt i Kristus, både det himmelske og det jordiske*” (Ef 1,9f). Denne guds frygtens hemmelighed – „*Kristus i jer, herlighedens håb*” (Kol 1,27) – gøres nærværende i kirkens gudstjeneste og sakramentale liv.

Lydighed og offer

Paulus, hedningernes apostel, skildrer sin egen forkyndertjeneste netop i dette liturgiske perspektiv. Det drejer sig om mere end at optræde med „fremtrædende talekunst” (1 Kor 2), eller „søde og indsmigrende ord” forklarer han menighederne. Tjenesten udfoldes som en bønsskamp og resulterer i menighedens lydighed mod Guds befaling (Rom 16,18f.26). Han øver sin

tjeneste i kraft af den nåde Gud har givet ham, nemlig: „at være Kristi Jesu tjener blandt folkeslagene, præst for Guds evangelium, så at folkeslagene kan blive et kærlig offer, helliget ved Helligånden” (Rom 15,16).

Kirkens mission til verden er altså at lære mennesker at leve et gudfrygtigt liv, så de ikke længere lader

sig præge af den nuværende verden, men i kirkens gudstjeneste bringer sig selv som et levende offer, der er til Guds behag (Rom 12,1).

For at formidle dette budskab til slægt efter slægt må kirken tale sit eget sprog ved alteret. □

Kirkenyt fra Norge

En festlig højmesse

AF POUL ULSDAL

København har det privilegium inden for sit centrum at have i hvert fald ti „historiske” kirkebygninger, hvortil man kan nå med blot fra 5-15 minutters gang – foruden tre lidt længere borte. Oslo har en utrolig smuk beliggenhed, men har i sit centrum nærmest kun én „historisk” kirkebygning, Vor Frelses Kirke fra 1600-tallet. Som domkirke er den efterhånden blevet rigt restaureret og prydet. På mine mange besøg i Norge har jeg ofte besøgt den – også til gudstjeneste. I sommer var det mig en ukendt præst, der både var celebrant og prædikant. Det blev en myndig og udpræget „kirkelig” prædiken. Sal-

mevalget var også fint. Den rige kirkebøn var selvfølgelig fra alteret med menighedens aktive deltagelse. Selv om man er lykkelig over i sin sognekirke at kunne leve med i rigest mulige liturgi ifølge gudstjenestebøgerne fra 1992 kan man alligevel godt imponeres af, hvordan man i Norge er kommet „et godt stykke længere”, og at „gennemførelsen” er lykkedes så godt i denne kirke.

Da den dansk-norske indgangsbøn var afskaffet, oplevede man her en hel bogstavelig „indgang”, introitus efter orglets præludium: En diakon med en korrekt anbragt stol gik forrest med et meget smukt

kors. Herefter kom der vist otte kormedlemmer i hvidklædte kapper og til sidst præsten syngende sammen med os andre den første salme. Sangerne tog plads til venstre i koret og blev senere dirigeret af diakonen til et stærkt Kyrie og det fulde Gloria med Laudamus på gode melodier. De to første læsninger blev foretaget af kvinder fra en læsepult helt fremme i koret. Under et smukt Halleluja var der en evangelieprocession med korsbæreren, to lysbærere. Derefter gik præsten på prædikestolen i sit fulde skrud. Der var hverken bøn til indledning eller afslutning. Men straks efter prædiken og lovprisningen lød præstens ord: „Lad os bekende den kristne tro” – hvorefter alle rejste sig og sang – vist nok Apostolicum.

Her som ved andre lejligheder slog det mig, hvor logisk og selvfølgelig denne placering af trosbekendelsen er – brugt af næsten den hele kristenhed. Det er vel ikke andet end dansk provinsialistisk stædighed og selvtilfredshed, der er grunden til, at denne mulighed ikke findes i de førnævnte gudstjenestebøger? Ikke én i menigheden ville have haft det mindste imod en sådan omflytning. Men værre er dog, at Credo, kirkens hellige tro i dag af de fleste præster bruges som

„fyld” mellem to læsninger. Den står på denne plads nærmest som en trykfejl. For nylig hørte jeg, at professor P.G. Lindhardt engang skulle have sagt, at den forkerte rækkefølge i nadverritualet fra 1912 „måtte skyldes en bogbinderfejl”. En fejl, som mange præster stadig følger 91 år efter.

Selve nadverliturgien var selvfølgelig den klassiske, men fyldigere og rigere end den bedste danske. Da jeg i sommer igen oplevede Theologisk Oratoriums fine nadverliturgi, slog det mig, at fremtidens højkirkeligt- og liturgisksindede præster stadig har noget at lære deres menigheder med visse berigende udvidelser – nu blot ind i den gode ramme i 1992-ritualet.

Ved udgangen oplevedes en tilsyneladende bagatel, at præsten gav hånden og sagde: „Tak for i dag!” I dag er det mode at sige „God søndag”, men det har vi jo foreløbig haft med dagens gudstjeneste... Den norske hilsen giver rig mening: Tak, fordi I er kommet – mange eller få – for at fejre den hellige tjeneste sammen med mig, for uden jer kunne det ikke ske.

Sekulariserede brudevielser?

Når man læser norske aviser, er det forbavsende, hvor meget det kirke-

lige stof ligner emnerne i danske medier. I den største avis Aftenposten var der således den 29. juli en ret udførlig reportage om „renæssance for kirkebryllup” – svarende til artikler f.eks. i Kristeligt Dagblad. Men her berettes om noget for os nærmest uhørt, måske forbudt: brudevielser uden for kirkehuset. I bladet ser man billeder fra et bryllup i haven udenfor et fint hotel i Telemarken, hvortil fem brudepar kom sejlene! Man så også præsten, iført den moderne norske præstedragt. Han omtaltes som den præst i Den norske Kirke, der stærkest har markeret sig som „vielsesmand”! I dette tilfælde var det en „folkefest med 900 gæster”. Selv fortæller han om et tredobbelt bryllup i sit tidligere embede, hvor de 1000 gæster fornøjede sig med „grillfest og dans på præstegårdstunet ud på de små nattetimer”. – Hans begrundelser for denne så højt berømmede kirkelige aktivitet var – selvfølgelig – pinligt tynde...

Det største „agnostisk-ateistiske” samfund i Norge

Ifølge Aftenposten den 28. juni er det den norske statskirke! Denne noget overraskende påstand begrundes i statistiske undersøgelser, hvorefter 400.000 af denne kirkes

medlemmer ikke tror på Gud. At bladet er kommet ind på sådan en formulering, skyldes måske, at artiklen indledes med en omtale af det officielle ateistiske „Human-etiske Forbund”, der er vokset til mere end 63.000 medlemmer – hvortil altså føjes de nævnte 400.000! Dette forbund afholder, hvad vi engang kaldte „borgerlige konfirmationer”, men som vist ikke eksisterer mere.

Når alligevel 86,7 % stadig er medlemmer af kirken, og 79,6 % af børnene stadig døbes, er forklaringen lige så lidt overbevisende som i Danmark. Man bruger her det morsomme begreb, der kaldes „bunad-syndromet”! Som de fleste norske kvinder har deres egen „bunad” dvs. folkedragt, men kun bruger den ved festlige eller sørgelige anledninger, sådan forholder det sig også med at „bruge kirken”.

Tvivlsomme kirkelige fusioner

Det er noget, vi kender i Danmark, f.eks. da Det danske Missionsselskab og Santalmissionen fusionerede for et par år siden. Det er ofte udtryk for camouflering af en stadig mindre tilslutning, og blev i dette tilfælde mod forventning til et stort økonomisk underskud. – Når jeg er i Norge, skal der hver gang

blive tid til et besøg på det lokale bibliotek for bl.a. at læse Vårt Land, en meget tyndere udgave af vort Kristeligt Dagblad, men lige så sekulariseret. Den 27. juni var der en reportage af Normisjons årsmøde.

Bag dette navn ligger en hel usædvanlig fusion mellem Indre Mission (dog ikke den Vestlandske) og Santalmissionen – altså en fusion mellem indre og ydre mission. Det blev også til et stort økonomisk underskud! I lidt tågede vendinger

meldtes der også om visse mod-sætninger i foretagendet, men den vigtigste blev ikke forbigået, at denne usædvanlige fusion havde betydet, at Indre Missions-partnerne havde måttet følge Santalmissionen og godkende ordination af kvinder! At man – selvfølgelig – ikke syntes at få særlig meget ud af sit „teologiske offer”, viste sig på årsmødet ved, at en planlagt omforandring af det store missionshus i Staffeltsgade i Oslo blev der ikke råd til... □

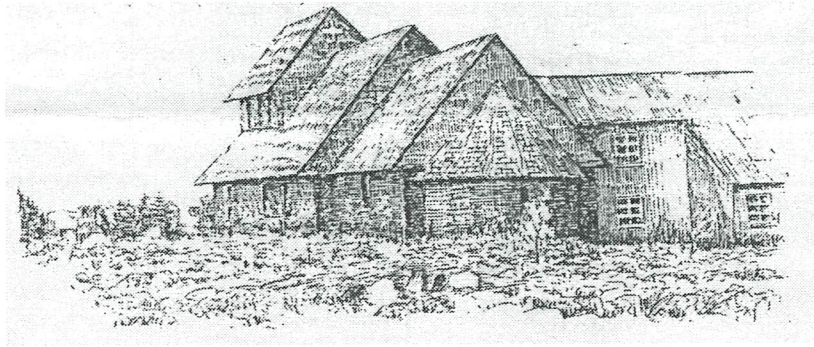
Efterlysning

I mit arkiv har jeg – måske helt tilfældigt – opbevaret særdeles mange kilder fra den „nye højirkeligheds” begyndelse i 1956, RE-FORMATIOs begyndelse, forberedelserne til det første konvent i Virring og det følgende i Lyngby. Men jeg mangler programmer og referater fra konventet i Tårnby og en række af de følgende Virringkonventer.

Er der ingen, der er i besiddelse af disse manglende kilder, og som vil sende dem til mig, så et samlet arkiv over de vigtigste ting kan bevares og efter min død overgives i de rette hænder...

Poul Ulsdal

Hvad er Hellig Kors Kloster?

Poul Ulsdals pjecce om klosteret (tlf. 97 34 11 42) anmeldes her af Povl Dahl.

Pjecen indledes med et forord, hvori Poul Ulsdal skildrer sit kendskab til de tre personer, som vi kan takke for klosterets eksistens, præsteparret Isa og Haakon Rabjerg og tidligere lægemissionær i Indien, Anna Bramsen, – et kendskab, som går helt tilbage til hans første præstetid i henholdsvis København ved Helligåndskirken og i Hejls sogn.

Poul Ulsdal beklager, at Hellig Kors Kloster endnu ikke er et rigtigt kloster med „brødre“ og „søstre“, idet der til de fleste „rigtige“ klostres liv gerne hører retræter for lægfolk med stilhed, skriftemål, tidebønner og messer. Men efter at det store klosterkompleks i dets helhed blev godkendt af myndig-

hederne i 1993, har der været afholdt utallige retræter, stævner og sammenkomster, ofte fra fredag til søndag. Det har især været elever fra efterskoler, gymnasiaster, studenter og andre grupper fra menigheder, der har besøgt klosteret. Ved sådanne lejligheder bliver disse dele af ægte klosterliv forsøgt levet – med stilhed, daglige tidebønner og gerne afsluttet med en festlig højmesse.

Pjecen er inddelt i fire kapitler af hvilke kapitel 1, som handler om „Præsten Haakon Rabjerg – Klosterbyggeren“, naturligt nok er det største. Kapitel 2 indeholder Ulsdals erindringer om „Lægemissionær Anna Bramsen – søster Anna“.

Kapitel 3 bringer Ulsdals „Prædiken i klosterkirken“ i anledning af afsløringen af mindetavle for Anna Bramsen på Dørvogterhuset den 23. marts 1996.

Endelig bringer kapitel 4 nogle „Korte biografier“ vedrørende Ivar Haakon Rabjerg og Anna Bramsen.

Hovedafsnittet, kapitel 1, bringer det store klosterkompleks bygningshistorie. Det ældste hus på stedet „Retrætehuset“, en stråtekt kampestensbygning, blev bygget i 1947. Det var oprindeligt præsteparret Rabjergs sommerhus, hvori der siden blev indrettet et lille huskapel, hvortil man kunne trække sig tilbage til stilhed, meditation og tidebøn. I 1959 lod Anna Bramsen efter overskomst med Haakon Rabjerg opføre den ret store rødstensbygning, som hun gav navnet „Dørvogternes Hus“. Kirkebyggeriet blev begyndt i 1956, medens det egentlige klosterbyggeri blev begyndt i 1957.

Kirken er bygget af kampesten i ren romansk stil. Selve klosteret består af et trefløjet kompleks, hvoraf østfløjen står i direkte forbindelse med kirkens sakristi og kor. I klosteret forefindes stort moderne køkken, stor spisesal og dagligstue, værelser til 40 personer, et ret stort bibliotek m.m.

Ud over bygningshistorien indeholder kapitel 1 også et afsnit om „Kloster- og refugietanken“ samt en gennemgang af „Hellig Kors Klosters fundats af 19. november 1989“. I fundatsen, der blev udarbejdet få måneder før ægteparret Haakon og Isa Raabjergs tragiske død ved en trafikulykke, siges det klart, hvad der er formålet med „Hellig Kors Klosters Fond“ ud over at „sikre den fortsatte vedligeholdelse og drift“, nemlig „at sikre, at klosteret bliver ledet ud fra det lutherske bekendelsesgrundlag, som det findes i præsteløftet, de lutherske bekendelsesskrifter, og som det igen er udformet i „Kirkens Ja og Nej“ fra 1964. Hertil føjes: „at sikre, at klosteret fungerer som et rigtigt kloster med et konvent helst bestående af både mænd og kvinder“.

Kapitel 1 indeholder endvidere et afsnit med overskriften: „Noget om evangelisk ordensvæsen“ samt et afsnit om „Hellig Kors klostres fremtid“.

Pjecen er på 20 sider og indeholder nogle fine fotos af Lars Ulsdal, således billeder af de tre hovedpersoner i sort-hvid samt farvebilleder af klosterkomplekset og dets smukke naturomgivelser. Den koster kr. 30 og kan erhverves ved henvendelse til Klosteret på tlf. 97 34 11 42. □

Reserveret Post Danmark

RE-FORMATIO udgives af Fællesskabet
KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør og kasserer:
Pastor Steen Sunesen, Kalmargade 37 st. th.,
DK-8200 Århus N. Tlf.: 86 10 83 48. E-post:
steen.sunesen@stofanet.dk.

Redaktionsudvalg:
Pastor em. Poul Ulstdal, Kirkegade 88, 6700
Esbjerg. Sognepræst P. Østerby-Jørgensen,
Galtrup præstegård, 7950 Erslev.

Ekspedition:
Bladet koster 150 kr. årligt i abonnement,
studerende og pensionister dog kun 125 kr.
Kontakt redaktøren for tilmelding.

Gaver modtages med tak på giro 208-8142

RE-FORMATIO's FORLAG:
Fællesskabet KIRKELIG FORNYESES's
forlag, Johs. P. Sørensens Vej 30, Tebstrup,
8660 Skanderborg. Tlf.: 86 53 80 08.

Bestyrelsen for
Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Formand:
Pastor em. Olav Fog, Johs. P. Sørensens Vej
30, 8660 Skanderborg. Tlf. 86 53 80 08.

Stud. theol. René Møller Yde, Dr. Holsts Vej
46, st. 235, 8230 Åbyhøj.

Kommunaldir. Stig Sørensen, Grønstræde 10,
Frøslev, 4660 Store Heddinge

Fuldmægtig Chr. Ankerstjerne Rønneberg,
Sdr. Fasanvej 20, 2000 Frederiksberg.

Pastor em. Knud Christensen, Reventlows-
gade 28 4.th, 1671 Kbh. V.

Medlemmer betaler 250 kr. årligt til fælles-
skabet, ægtepar 325 kr., studerende og pen-
sionister 175 kr., pensionistægtepar 250 kr.

INDHOLD - NR. 3 - OKTOBER 2003 - 45. ÅRGANG

<i>Leder:</i> Tiden er ikke moden til det	50
<i>Flemestad, Roald:</i> Sendt til verden med Kanaans sprog	51
<i>Ulstdal, Poul:</i> Kirkenyt fra Norge	66
<i>Ulstdal, Poul:</i> Efterlysning	69
<i>Poul Dahl:</i> Hvad er Hellig Kors Kloster	70